
Ang Pag-Aaral ng Varayti at Varyasyon ng Wika: Hanguang Balon sa Pagtuturo at Pananaliksik

Lydia B. Liwanag

Introduksyon

Isang larangan ng sosyolinggwistika na pinagtutuunan ngayon ng mga pag-aaral at pananaliksik ang tungkol sa varayti at varyasyon ng wika. Kaugnay ng mga pagpaplanong pangwika na isinasagawa sa mga bansa na multilinggwal ang mga tao, may mga isyung panglinggwistika na kaugnay ng pagkakaroon ng varayti ng wika: paano nagkakaroon ng mga pangkat ng mga tao na may isang varayti ng wikang sinasalita? Kailan sila nagkakaroon ng karaniwang varayti ng wika? Nagbigay ang mga teoristang neo-klasikal (Tollefson, 1991) ng tìpolohiya ng mga pangkat-wika batay sa mga katangiang istruktural ng mga varayti ng wika sa degri ng pagkamultilinggwal at sa gamit ng mga varyasyong ito (Kelman, 1971; Fishman, 1968; Kloso, 1968). Nakabatay ang pagkakaroon ng varayti at varyasyon ng wika sa paniniwala ng mga lingwist ng pagiging *heterogeneous* o pagkakaiba-iba ng wika (Saussure, 1916) at “hindi kailanman pagkakatulad o uniformidad ng anumang wika”, ayon kay Bloomfield (1918). Dala ito ng nagkakaibang pangkat ng tao na may iba’t ibang lugar na tinitirahan, interes, gawain, pinag-aralan at iba pa. Sa pagdaan ng panahon nagiging ispesyalisado ang mga gawain at tungkulin ng tao na nagreresulta sa pagkakaiba-iba ng kultura at wika na siyang nagiging panukat sa progreso ng tao (Rousseau, 1950). Nagbunga ang mga pagkakaibang ito ng / sa wika ng iba’t ibang pagtingin, pananaw at atityud dito

kaugnay ng di-pagkakapantay-pantay ng mga wika pati ng mga tagapagsalita, kultura at sibilisasyon (Constantino, 2000).

Sa papel na ito tatalakayin ang mga batayang kaalaman, mga teorya at pananaw tungkol sa varayti at varyasyon ng wika. Gayundin ilalahad ang mga pananaliksik na isinagawa na tungkol sa varayti ng wika. Magsisilbing patnubay ang panimulang paglalahad na ito sa mga propesor, estudyante at mga mananaliksik sa larangan ng wika partikular sa namamayaning varayti ng Filipino na ginagamit ngayon sa iba't ibang rehiyon ayon sa lugar ng taong nagsasalita (heograpiko) at ayon sa pangkat na kinabibilangan (sosyolek).

Varayti at Varyasyon ng Wika

Ang varayti ng wika ay ang pagkakaroon ng natatanging katangian na nauugnay sa partikular na uri ng katangiang sosyo-sitwasyunal na makatutulong sa pagkilala sa isang partikular na varyasyon o varayti ng wika. Nagbigay si Catford (1965) ng dalawang uri ng varayti ng wika. Una ay **permanente** para sa mga tagapagsalita / tagabasa at ang ikalawa ay **pansamantala** dahil nagbabago kung may pagbabago sa sitwasyon ng pahayag. Kabilang sa mga varayting permanente ang dayalekto at idyolek. Batay ang dayalekto sa lugar, panahon at katayuan sa buhay. Nakikita ito kaugnay ng pinanggagalingang lugar ng tagapagsalita o grupo ng tagapagsalita sa isa sa tatlong dimension: espasyo, panahon at katayuang sosyal. Maihahalimbawa rito ang mga dayalekto ng Tagalog na ayon sa iba't ibang lugar ng tagapagsalita tulad ng Tagalog-Bulacan, Tagalog-Batangas, Tagalog-Laguna, Tagalog-Cavite, Tagalog-Mindoro, Tagalog-Rizal at Tagalog-Palawan. Samantala, ang idyolek ay isang varayti na kaugnay ng personal na kakanyahan ng tagapagsalita o wikang ginagamit ng partikular na indibidwal. Maaaring idyosinkratiko ang mga tanda ng idyolek tulad ng paggamit ng partikular na bokabularyo nang madalas. Ayon

pa rin kay Catford, permanente nang matatawag ang idyolek ng isang taong may sapat na gulang.

Ang pansamantalang varayti ng wika ay kaugnay sa sitwasyon na ginagamit ang wika. Kasama rito ang register, mode at estilo. Ang **register** ay varayting kaugnay ng panlipunang papel na ginagampanan ng tagapagsalita sa oras ng pagpapahayag. Halimbawa nito ay: sayantipikong register, panrelihiyong register, pang-akademikong register at iba pa. Ang **estilo** ay ang varayti na kaugnay ng relasyon ng nagsasalita sa kausap. Maaaring formal, kolokyal at intemêt o personal ang estilo. Ang **mode** ay ang varayting kaugnay sa midyum na ginagamit sa pagpapahayag tulad ng pasalita o pasulat. Sa isang pangkat-wika o **speech community** makikita ang varyasyon ng wika sa pamamagitan ng: a.) mga taong bumubuo rito; b.) pakikipagkomunikasyon ng tao; c.) interaksyon ng mga tao; d.) sa mga katangian ng pananalita ng mga tao; at; e.) sa sosyal na katangian ng mga tao.

Mga Teorya at Pananaw sa Varayti ng Wika

Nasa kamalayan na ng mga pilosopo sa ika-18 siglo (Williams, 1992) ang pagkakaroon ng mga uri o varayti ng wika na nakikita sa katayuang panlipunan ng isang indibidwal. Dito nagsimula ang mga pag-aaral sa varayti ng wika na naging bahagi ng larangan ng sosyolinggwistika. At sa pagdaan ng panahon, nagbunga ito ng mga teorya at konsepto kaugnay ng pagtuturo at pagkatuto ng wika.

Nangunguna sa mga teoryang ito ang sosyolinggwistikong teorya na batay sa palagay na ang wika ay panlipunan at pang-indibidwal ang **speech (langue)**. Ayon kay Sapir (1949), ang wika ay isang kasangkapan ng sosyalisasyon, na hindi matutupad ang mga relasyong sosyal kung wala ito. Para naman kay Saussure (1915), hindi kumpleto ang wika sa sinumang indibidwal o nagsasalita, nagagawa lamang ito sa loob ng isang kolektibo o pangkat. Gayundin makikita ang paghahalo ng mga varayti ng wika,

dayalekto at register sa dalawang paraan: a) **code switching** o palit koda at b) panghihiram. Sa palit koda gumagamit ang isang nagsasalita ng iba't ibang varayti ayon sa sitwasyon o okasyon. Mababanggit ang mga usapan ng mga kabataan ngayon na nag-aaral sa mga kolehiyo: "O, how sungit naman our teacher in Filipino." "Hoy, na-gets mo ba sabi ko sa text ko?" "It's so hard naman to make pila-pila here." Ito ang tinatawag na **conversational code switching** kung saan ang nagsasalita ay gumagamit ng ibang varayti o code sa iisang pangungusap. Dito naghahalo ang Ingles at Filipino. Mayroon ding palit-koda na sitwasyonal o depende ang pagbabago ng code sa pagbabago ng sitwasyon na kinalalagyan ng tagapagsalita. Isang magandang halimbawa nito ang pagbabago ng code ng konduktor ng bus patungong Baguio mula sa pakikipag-usap niya sa mga pasahero na nagmula sa Metro Manila, Pampanga, Pangasinan, Tarlac at sa mga pasaherong galing Ilokos. Ginagamit niya ang mga wika ng taong galing sa lugar na sumakay sa bus.

Isa pang paraan na pinaghahaluhalo ang mga varayti ang panghihiram. Sa paraang ito, hinihiram ang isang salita o higit pa mula sa isang varayti tungo sa isa pang varayti dahil walang katumbas ang mga ito sa varayting ginagamit ng nagsasalita. Tinatawag itong **lexical borrowing**. Maihahalimbawa ang pangalan ng pagkain na narito ngayon sa bansa na may kulturang dala mula sa pinagmulan nito (**cultural color**) tulad ng **hamburger, pizza, taco, french fries**; mga salitang dala ng pagbabago sa teknolohiya tulad ng **CD, computer, diskette, fax, internet, e-mail** at iba pa. Kaugnay pa rin ng sosyolinggwistikong teorya ang ideya ng pagiging **heterogeneous** ng wika o ang pagkakaroon ng iba't ibang anyo, mapalinggwistika, mapa-okupasyunal o mapasosyal man ang anyong ito. Nadadagdag pa sa pagkakaiba-iba ng anyo ng wika ang lokasyong heograpiko, pandarayuhan, sosyo-ekonomiko, political at edukasyonal na katangian ng isang partikular na lugar o komunidad na gumagamit ng naturang wika. Ito ang nagbubunsod sa pagkakaroon ng mga varayti ng wika tulad ng pagkakaroon ng

Tagalog Filipino, Ilokano Filipino, Ilonggo Filipino, Singapore English, Filipino English at iba pa. Tinatawag itong linggwistikong varayti ng wika. Mayroon ding varayti na ayon sa register o sosyal na kalagayan tulad ng Filipino ng mga nabibilang sa *third sex*, Filipino ng mga taong may iba't ibang trabaho tulad ng mangingisda, magsasaka, mga taong-pabrika, maging ang mga taong may iba't ibang dibersyon tulad ng sugarol, sabungero, mga namamahala ng huweteng at karera. Gayundin may Filipino ng mga kolehiyala, Filipino ng agham panlipunan, matematika, kemistri, at siyensiya na mga varayting pang-akademiko.

Sa pagkakaroon ng iba't ibang varayti / register / anyo ng wika nagreresulta ito sa pananaw na pagkakaroon ng herarkiya ng wika. Tinawag ito ni Berstein (1972) na **Deficit-Hypothesis**, na batay sa mga obserbasyon niya sa mga nag-aaral sa elementarya sa ilang paaralan sa England. Nakita niya na may magkaibang katangian ang wika ng mga batang mula sa mahihirap na kalagayan. Nakita niya na may katangiang masuri at abstrak (**elaborated code**) ang wika ng una at detalyado at deskriptibo (**restricted code**) naman sa huli. Hindi sinang-ayunan ni Labov (1972) ang pananaw na ito sa dahilang nagbubunga ng pagtinging di pantay-pantay sa wika ang ganitong pagtingin. Itinaguyod niya ang konseptong varyabilidad ng wika (**variability concept**). Sa paniwala niya, natural na **phenomenon** ang pagkakaiba-iba ng anyo at pagkakaroon ng varayti ng isang wika. At mahalagang tingnan nang pantay-pantay ang mga varayting ito – walang mababa, walang mataas. Makabuluhan ang paniwalang ito sa ating pagtuturo ng Filipino kaugnay ng iba pang wika sa iba't ibang rehiyon.

Kaugnay ng pananaw ng varyabilidad ng wika ang Teoryang Akomodasyon (**Accommodation Theory**) ni Howard Giles (1982). Kaugnay ito ng mga teorya sa pag-aaral / pagkatuto ng pangalawang wika sa **linguistic convergence at linguistic divergence**. Nakafokus ito sa mga taong kasangkot sa sitwasyong pangwika. Sa *linguistic convergence*,

ipinapakita na sa interaksyon ng mga tao, nagkakaroon ng tendensiya na gumaya o bumagay sa pagsasalita ng kausap para bigyang-halaga ang pakikiisa, pakikipagpalagayang-loob, pakikisama o kaya'y pagmamalaki sa pagiging kabilang sa grupo. Sa kabilang dako, *linguistic divergence* naman kung pilit na iniiba ang pagsasalita sa kausap para ipakita o ipahayag ang pagiging iba at di-pakikiisa at pagkakaroon ng sariling identidad. Mahalaga ang pananaw na ito sa pag-aaral ng varayti ng wikang Filipino laluna kaugnay ng atityud sa paggamit ng inaakalang mas superior na varayti kompara sa mas mababang varayti depende sa katayuan ng kanilang unang wika sa lipunan.

Bahagi rin ng Teoryang Akomodasyon ang tinatawag na **interference phenomenon** at **interlanguage** na nakafokus sa mga wikang kasangkot. Ipinapakita ang pagkakaroon ng interference sa pagbuo ng mga varayti ng Filipino. Makikita ang impluwensya ng unang wika sa pagsasalita ng Filipino ng mga kababayan natin sa iba't ibang rehiyon. Tulad halimbawa ng Cebuano-Filipino na kapapansinan ng di-paggamit ng reduplikasyon o pag-uulit ng pantig sa salita. (Halimbawa: *Magaling ako sa pagturo ng Filipino*.) Maibibigay ring halimbawa ang paggamit ng panlaping *mag-* kahit na dapat gamitin ng *um-* sa dahilang walang *um-* na panlapi sa Sebwano. Halimbawa: *'Magkain na tayo'* sa halip na *'Kumain na tayo'*. Ang **interlanguage** naman ang tinatawag na grammar o istruktura (**mental grammar**) ng wika na nabubuo o nakikintal sa isip ng tao sa proseso ng pagkatuto niya ng pangalawang wika. Sa kalagayang ito nagkakaroon ng pagbabago sa grammar sa pamamagitan ng pagdaragdag, pagbabawas o pagbabago ng mga tuntunin sa wika. Halimbawa nito ang paglalagay natin ng mga panlapi sa mga salitang Ingles kahit na ito ay wala sa diksyunaryong Ingles sa ating pang-araw-araw na interaksyon tulad ng **presidentiable, boarder, bed spacer, malling**. Gayundin naririnig na ng mga salitang *Turung-turo na ako, Sayaw na sayaw na ako* na dati ay hindi tinatanggap bilang pang-uri.

Ilan lamang ang mga teorya, konsepto at pananaw na inilahad sa mga batayang teoretikal sa pagtuturo / pag-aaral ng wika at sa pagtingin sa pagkakaroon ng varayti at varyasyon ng wika (sa ating kalagayan, ng wikang Filipino).

Mga Pag-aaral / Pananaliksik sa Varayti ng Wika

Mahahati sa dalawang dimensyon ang mga pananaliksik na isinagawa sa varayti ng wika. Una, **heograpiko** na ayon sa lugar na kinalalagyan ng mga taong nagsasalita ng wika at ang nabubuong wika ay tinatawag na **dayalekto**. Ikalawa, ay ang sosyal na ayon sa sitwasyon na ginagamit ang wika at ang nabubuong wika ay tinatawag na **sosyolek**.

A. Heograpikong Varayti

Isang panimulang pag-aaral / pagsisiyasat sa varayti ng Filipino sa Palawan ang isinagawa ni Nilo S. Ocampo ng UP (1993). Pinamagatan niya itong: “Suroy-Suroy sa Palawan: Ang Wikang Filipino sa Isang Multi-etnikong Probinsya”. Sa kanyang paglilibot mula sa Cuyo, Busuanga sa hilaga hanggang sa Balabac sa timog, itinala niya at sinuri ang iba’t ibang gamit ng Filipino bilang **lingua franca** sa pasalita at pasulat na paraan.

Sa larangang pangwika, mahahati ang wika ng Palawan sa dalawang katangian; katutubong wika at mga dayong wika (McFarland, 1983). Katutubo ang Kuyonon, Agutaynen, Kalamianen, Kagayanen, Batak, Tagbanua, Palawanen at Molbog. Mga dayo naman ang Tagalog, Ilonggo, Cebuano, Ilokano, Cagayan at Waray. Matatawag na **melting pot** o etnikong haluan (Ocampo, 1991) ang sitwasyon sa Palawan, tulad ng naitalang porsyento ng pangkatang pangwika gamitan rito (NCSO, 1985): Tagalog 28%; Cuyonan 26%; Pinalawan 11%; Ilonggo 9%; Tagbanwa 3%; Cebuano 3%; Ilokano 3%; Cagayano 2%; Agutaynon 2%; Molbog 2%; Waray 2%; at iba pa 8%.

Sa Palawan, Ingles ang wika ng gobyerno at edukasyon, kanya-kanyang wika naman ang ginagamit sa tahanan at Filipino ang **lingua franca** o wika ng talastasan ng iba't ibang pangkat. Sapagkat nagpunta sa iba't ibang lugar sa probinsya ang mga Cuyonon, ito ang naunang naging **lingua franca** ng mga tao. Sa kasalukuyan, pinapalitan na ito ng varayti ng Filipino na namayani sa lugar.

Makikita sa sumusunod na paglalarawan ang uri ng Filipino na ginagamit sa Palawan.

Naghuhuntahan ang dalawang ina: “*Ang anak ko, narses na. Nagriribyu na nga siya.*” Sa pagkakita sa bulas ng dalagita: “*Maliit lang dati itong si Maymay. Nabili sa amin ito ng kendi. Ngayon ay nadamulag na.*”

Usapan sa sinakyang bapor sa may Dagat Sulu. Pumatak ang ulan at hindi mapakali ang isang nakahiga sa dulong bahagi ng teheras. Tanong ng kasama: “*Naulan pala. Natulo ba diyan?*”

Ayon sa ginawang pagsusuri sa mga usapan nakita ang sumusunod na katangian ng Filipino na ginagamit sa Palawan.

1. Sumasaliw ang iba't ibang tono o punto ng unang wika sa lingua franca. Naipaliliwanag ito sa malaking bahagi sa katangian ng Cebuano na tatlong ponemang patinig – a, i, u, (Wolff, 1972) at apat naman na Cuyonin – a, e, i, u (Dangan, 1989). Kaya maririnig ang sumusunod na salita: ‘pitsa’ para sa petsa, ‘ididinsya’ sa ebidensya, ‘kawel’ sa kawil, ‘omihi’ sa umihi, ‘apu’ sa apo, ‘basu’ sa baso, ‘prublima’ sa problema. Nakatagpo rin sa pananaliksik ang sumusunod na pahayag:
‘*Sikan foul (basketball)*
‘*Pinalty situation*
‘*Bitirano na tayo*
‘*Aplikabel ang mga principles.*

*'Kaunting yoga lang yan, makarikaber na ako.
'Bawal mgakawel dito.
'Pare ko, huwag sa sahig omihi.
'Bawal magtale ng mga hayup sa plasa.*

2. Mapapansin na mas gamitin ang panlaping *mag-* (Cebuano) at *maga-* (Kuyonin) sa maraming salita.

Halimbawa:

Tagalog / Pilipino	Cebuano	Kuyonin
<i>Kumain</i>	<i>Nagkain</i>	<i>Nagkain</i>
<i>Kumakain</i>	<i>Nagkain</i>	<i>Nangakain</i>
<i>Kakain</i>	<i>Nagkain</i>	<i>Magakain</i>

3. Wala ring reduplikasyon o pag-uulit ng pantig para sa pangkasalukuyan at panghinaharap na aspekto ng pandiwa na impluwensya ng Cebuano. Halimbawa: Doon na ako **masakay** patungo sa Puerto Prinsesa sa halip na **sasakay**.
4. Makikita rin ang mga vocabularyo sa Filipino ng mga taga-Palawan.

Halimbawa:

Pasaan ka?
Wala, suroy-suroy lang. (Cebuano – pasyal-pasyal)
Pamahawan (Cebuano – almusalan)
Guwapa ang mga bisita. (Esp. Cebuano – maganda)
Ituro mo ang balay ni Mr. Fernandez. (Cebuano – bahay)
Hibas ang dagat. (kati)
Taib ang dagat. (high tide, taug)
Igawa mo ako ng rarong. (Tagbanua – backpack)

Bilang konklusyon sa kanyang pag-aaral, sinabi ni Ocampo na may varayti at varyaysyon sa punto o aksent na dapat alagataing may karapatan sa pambansang dila, batay sa pagkaunawa ng pagkakapantay ng mga wika at sa pambansang pabubuklod. Gayundin sa simplipikasyong

nangyayari o modipikasyong nagaganap sa paglalapi o morpolohiya at sintaks. Sa kaso ng taga-Palawan, nag-aambag sila ng kanilang butil ng alahas sa pambansang **lingua franca** at dapat lamang na tanggapin at pagyamanin ito.

Nagsagawa rin si Teresita Semorlan (1993) ng pag-aaral na: “Chavacano Filipino: Varayti ng Filipino sa Siyudad ng Zamboanga.” Dito ginamit niya na subjek ang ilang grupo ng mga estudyante at empleyado sa Zamboanga. Chavacano ang lingua franca ng lugar na maituturing na pidgin Spanish at nahahaluan ito ng Tausug, Subanon, at Bisaya na kaiba sa Chavacano ng Cavite na nahahaluan ng Tagalog.

Batay sa pag-iinterbyu sa mga impormante narito ang nakitang katangian ng Chavacano Filipino na varayti ng wika sa Zamboanga.

1. Paraan ng pagbigkas (ponolohiya)

Binibigkas na /c/ ang /g/

Halimbawa:	<i>magkasama</i>	---	<i>mackasama</i>
	<i>Magkaibigan</i>	---	<i>mackaibigan</i>

Binibigkas na /u/ ang /w/

Halimbawa:	<i>giliw</i>	---	<i>giliu(Tausug)</i>
	<i>Aliw</i>	---	<i>aliu</i>

Binibigkas nang malumanay ang ilang salita na karaniwang mabilis at tuluy-tuloy ang bigkas.

Halimbawa:	<i>isda</i>	---	<i>is – da</i>
	<i>Mangga</i>	---	<i>mang – ga</i>

2. Pagpasok ng mga salitang Cebuano, Espanyol at Ingles sa Chavacano Filipino.

Halimbawa: **Maskin** saan ang gulo. (kahit)
Cay delikado ang panahon. (kasi)

Mga salitang Espanyol (70%)

claro	bale	
siempre	ingrata	
esposa/o	bastante	barato

Mga salitang Ingles

land mark shock absorber
madi-dissolve I-respect
ma-abolish ma-improve

3. Paggamit ng Pandiwa

Sa halip na *um-*, malimit ginagamit ang *mag-* na impluwensya ng mga dayong taga-Bisaya.

Halimbawa:

Maggawa siya ng listahan.

Huwag nang palagi magtawag sa telepono.

Mag-inom siya ng gamot.

4. Pagbuo ng Pangungusap

Nauuri sa tatlong kategorya ang paraan ng pagbuo ng pangungusap.

- a. Pangungusap na may halong Ingles.
- b. Pangungusap na may halong Espanyol.
- c. Pangungusap na may Ingles at Espanyol.

Halimbawa: *Simple ang pamumuhay ng **barato** ang bilihin sa Zamboanga.*

Ang **suggestion** ko, sana bigyan ng gobyerno ng importansya ang mga **ethnic groups** para mabawasan ang mga problema.

Bilang konklusyon sa pag-aaral, inilahad ng mananaliksik na hindi naiiba ang Chavacano Filipino sa iba pang varayti ng Filipino na ginagamit ng ibang grupo sa Pilipinas, maliban sa tono o paraan ng pagbigkas at sa varyasyon sa ilang leksiyon na nagpapakita ng katangian ng mga wikang Bisaya at Tausug na nakaimpluwensya sa Filipino ng ibang etnikong grupo sa Pilipinas na kasasaliminan din ng katangian ng kani-kanilang wika.

Nagsagawa rin ng pahapyaw na sarbey si Florencia C. Victor (1993) sa varayti ng Filipino na sinasalita ng mga estudyanteng Ibaloy at Kankanaey sa Benguet State University (BSU). Sa kanyang pag-aaral napatunayan ang malaking impluwensya ng unang wika ng mga estudyante sa kanilang pagsasalita sa Filipino. Makikita ito sa punto / aksent, bigkas at sa paggamit ng mga vokabularyo na galling sa kanilang unang wika.

Halimbawa: Prominente sa mga Ibaloy na ang wika ay Nabaloy ang tunog na **she** tulad ng **shanom** (water), **ayshi** (none) kaya sa pagbigkas ng mga salita sa Filipino na may pantig na may tunog na s ito ay binibigkas ng **she**.

Sa mga Kankanaey, kapag isinama sa salita ang mga patinig na a, o at u, binibigkas ang mga ito nang malumanay, kabaligtaran naman na mabilis sa Filipino tulad ng: hiling, tugon, dilim, maitatak, atbp.

Walang tunog na r sa Kankanaey kaya sa halip na r ay l ang katumbas nila sa pagbigkas sa Filipino.

Halimbawa: *palakkay (para kay)*
Maltin (Martin)

Kaugnay nito ang pag-aaral na isinagawa ni Purificacion Delima (1993) na **“Emerging Filipino Variety as Interchanges Among Native ang Non-native Speakers: An Analysis”** sa kanyang disertasyon sa UP. Dito ginamit ng subjek ang mga instructor na nagtuturo sa Metro Baguio na gumagamit ng Filipino bilang wikang panturo. Sa pag-aaral, walang nakita sa datos na anumang pagkakaiba ang mga Tagalog at di-Tagalog sa paggamit ng Filipino na ikinatuwa ng mananaliksik, dahil nakita ang gamit ng Filipino bilang daan sa pagkakatantay-pantay sa isang lugar na maraming wika ang ginagamit.

Sa mga inilalahad na pag-aaral sa heograpikong varayti ng wika, mahalagang malaman ng mga estudyante na kapantay lamang ang Filipino ng Tagalog ng Filipino ng Chavacano, Palaweno, at mga Ibaloy at Kankanaey. Nagsisilbing varayti lamang ang mga varayting ito sa isang lugar o grupo ngunit hindi nanatiling pangkanila lamang. Sa oras na magkaroon ng kontak ang dalawang varayti, hindi maiwasang matututuhan rin ng ibang grupo ang kanilang varayti at ito ang nagpapayaman at nagpapalaganap sa wikang pambansa natin, ang Filipino.

B. Mga Sosyal na Varayti

May mga pananaliksik / pag-aaral na isinagawa kaugnay sa sitwasyong ginagamit ang wika o sosyal na varayti. Ang ilan dito ay:

Mga pananaliksik na nauukol sa batas:

1. **Towards the Standardization of Verbal Conventions in Filipino for Trial Court Proceedings.** 1984 (Ph.D., UP) Betty de la Peña.
2. “Tungo sa Istandardisasyon ng wikang Filipino sa Larangan ng Batas”. 1990 (Ph.D., UP) ni Carolina Danao.
3. **“Translation of Legal Discourse in Criminal Case Proceedings: An Attempt to Intellectualize Filipino.”** 2004 (Ph.D.,PNU) ni Padoman Paporo-Asum.

Mga Pag-aaral na nauukol sa partikular na pangkat ng tao

1. **“An Inquiry into Sexism in Language: Tagalog as a Non-Sexist Language.”** 1981 (M.A. UP) ni Rita Estrada

2. **“An Exploratory Study of Male and Female Language in Pilipino.”** 1982 (Ph.D., UST) ni Carmencita Montenegro.
3. “Isang Sulyap sa Wika ng mga Progresibo” UP, Departamento ng Antropolohiya, Raquel Llagas.
4. “Ang Wika ng mga Karerista” UP, Departamento ng Sikolohiya, Isabelita Santos.
5. “Varayti ng Wikang Filipino na Gamit sa Pagbabalita ng mga Radyo Brodkaster.” 1993, UP, Marietta Otero.
6. “Ang Varayti ng Wikang Filipino sa Sitcom” 1993, UP, Jose Bartolome.
7. “Ang Register ng Filipino na Ginagamit ng mga Estudyante sa Pamantasang Normal ng Pilipinas.” 1993, 1998, PNU, Lydia B. Liwanag.
8. “Preferens sa Pagtutumbas ng mga Salita sa Agham Panlipunan ng mga Estudyante sa UST sa Antas Tersyarya, 2005. PNU, Roberto Ampil.

Iba pang pag-aaral tungkol sa gamit ng wika sa mga pasulat na akda.

1. **“Academic Writing in Filipino: Aspect Use in Psychology Theses”** 1992, Lourdes Bautista.
2. “Ang Lebel ng Filipino sa Limang Kontemporaryong Nobela” 1993, De la Salle, Teresita Fortunato.
3. “Pagsusuri ng Register ng Print at Brodkast Adbertisement Bilang Barayti ng Filipino” 2001, PNU, Sheilee Vega.
4. Pagsusuri ng Ilang Piling Dulang Gay Tungo sa Isang Eklektikong Modelo”. 2005 PNU, Joey Arrogante.

Makikita sa mga pananaliksik ang interes ng mga mag-aaral na gradwado sa PNU at sa iba pang unibersidad sa pagsasagawa ng mga panimulang pag-aaral tungkol sa varayti ng wika ayon sa mga heograpiko at sosyal na sitwasyon.

Implikasyon sa Pagtuturo at Pananaliksik

Ipinakita sa mga naunang pag-aaral at pananaliksik na kailangan pa ang saliksik sa ibang dayalekto sa ibang bahagi ng bansa. Nararapat ito upang mapatunayan na hindi lamang iisa ang varayti ng pambansang wika at dapat tingnan ang varyasyon nito sa kakayahan nitong magamit sa transaksyonal at interaksyonal na pangangailangan. Kailangan ang mga imperikong datos na magpapatunay at maipaaalam sa mga tao lalo na sa mga nagtuturo ng wika. Sa ganitong paraan maiiwasan ang pagkakaroon ng **bias** sa wika at pagtatakda ng dalawang uri ng ginagamit na wika – tinatanggap o hindi tinatanggap o ang ating bagong pag-uuri na istandard na wika o hindi istandard na wika o paggamit ng wikang pampaaralan at wikang pambahay.

Sa pag-aaral rin ng varayti ng wika, magkakaroon ng pagbabago sa atityud ng mga Filipino sa wikang pambansa. Mabubuksan ang kamalayan ng bawat isa sa atin na mayroon pala tayong bahagi o papel sa pagpapaunlad ng Filipino. Magiging aktibo ang partisipasyon ng lahat sa gawaing ito at mas lalago at madedevelop ang isang varayti o sariling varayti ng wika kung madalas gagamitin at tatangkilikin ang Filipino ng iba't ibang tagapagsalita ng katutubong wika.

Isang bagong larangan din ito na kakikitaan ng mga paksa at gawaing kailangang saliksikin ng mga guro at mag-aaral sa anumang antas ng pag-aaral hindi lamang sa antas gradwado. Mula sa simpleng paglilista ng mga salita at diskurso, isagawa ang mas malalim na pagsusuri ng mga sinasalita at pasulat na anyo ng wika ng mga tao sa iba't ibang pangkat o grupo sa iba't ibang lugar.

Sa larangan naman ng pagtuturo, mahalaga ang pagkakaroon ng mga mag-aaral at guro ng malinaw na pananaw tungkol sa konsepto ng varayti at varyasyon ng wika. Sa gayon, makikita ng mga mag-aaral na bawat grupo, komunidad at rehiyon na gumagamit ng wika ay hindi iba o naiiba kundi kasali at kabahagi ng pambansang wika at kultura. Mawawala ang mababang pagtingin sa mga wika ng mga taong hindi kapangkat o karehiyon. Makikita rin ang kontribusyon ng iba't ibang wika sa bansa sa pagpapaunlad ng Filipino. Mayamang balon na mapagkukunan ang mga rehiyonal na wika ng mga kaalaman at datos mula sa kanilang etnolingwistiko, sosyal at komunidad na kinabibilangan. Dala-dala ito ng mga mag-aaral sa kanilang pagpasok sa klase. At ibinabahagi nila ito sa mga interaksyon na nagaganap sa klase. Nabibigyang halaga rin nila ang kanilang sari-sariling wika at kultura bilang bahagi ng pambansang wika at kultura.

Bilang pagwawakas, isang panawagan para sa mga mananaliksik, mga guro at mag-aaral sa wika na huwag nating sayangin ang yaman ng wika na nasa pintuan na ng ating mga silid-aralan. Huwag nating pabayaang ang mga dayuhan pa ang tumuklas nito. Tayong mga nagtuturo at nag-aaral ng wika sa ating bansa ang magkusa at magsikap na pag-aralan ang pagkakaiba-iba ng wikang Filipino na sinasalita ng kasalukuyang henerasyon ayon sa lugar at pangkat na kinabibilangan. Makatutulong ito sa pagbuo ng isang patakaran sa wika na angkop sa lahat ng mga Pilipino.

Sanggunian

- Alonzo, Rosario I. 1993, “**Mga Pag-aaral sa Varyasyon at Varayti ng Wika.**” Papel na Binasa sa Pambansang Kumperensya ng Pambansang Samahan sa Wika. U.P.
- Beche, Leslie and Howard Giles, 1984 “Accommodation Theory: A Discussion in Terms of Second Language Acquisition” nasa **International Journal of the Sociology of Language**. Vol.46
- Bernstein, Basil, 1972 “Social Class, Language and Socialization.” Nasa Giglioli, **Language and Social Context**. Cox and Wyman Ltd. Great Britain.
- Catford, J.C. 1965. “**A Linguistic Theory of Translation.**” Oxford University Press. Oxford, USA
- Constantino, Pamela C. 1993. “Varayti at Varyasyon ng Wika: Historya, Teorya at Praktika” nasa **Minanga**, Sentro ng Wikang Filipino, UP, Quezon City.
- Delima, Purificacion, 1993. “**Emerging Filipino Variety as Interchanges Among Native ang Non-Native Speakers: An Analysis.**” Disertasyong Iniharap sa Kolehiyo ng Edukasyon, UP.
- Labov, William, 1970. “The Study of Language in its Social Context” nasa **Language And Social Context**. Giglioli Cox and Wyman Ltd. Great Britain.
- Liwanag, Lydia B. 1993 – 1998. “**Ang Register ng Filipino na Ginagamit ng mga Estudyante sa Pamantasang Normal ng Pilipinas.**” Papel na Binasa sa Pambansang Seminar ng Pambansang Samahan ng Wika, UP, 1993 at sa Internasyunal Kumperensya sa Filipino. 1998.
- Ocampo, Nilo S. 1993. “**Suroy-Suroy sa Palanan: Varayti ng Filipino sa Isang Multi-Etnikong Probinsya**” Papel na Binasa sa Pambansang Kumperensya ng Pambansang Samahan sa Wika, UP.
- Sapir, Edward. 1949. **Language (An Introduction to the Study of Speech)**. New York: Harcourt, Brace and World, Inc.
- Semorlan, Teresita. 2002. “Chavacano Filipino: Varayti ng Filipino sa Siyudad ng Zamboanga” nasa **Minanga**. Sentro ng Wikang Filipino, UP, Quezon City.
- Tollefson, James W. 1991. “**Planning Language, Planning Inequality.**” Longman, Inc. New York, USA.
- Victor, Florencia C. 1993. “**Sarbey ng Varayti ng Filipino na Sinasalita ng mga Estudyanteng Ibaloy at Kankanaey sa Benguet State University.**” Papel na Binasa sa Pambansang Kumperensya ng Pambansang Samahan sa Wika, UP.